

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ*

Η πραγματική πρόκληση της μετανάστευσης

ΠΟΛΙΤΙΚΗ 16.02.2020

Ετικέτες:

Το μεταναστευτικό είναι μια πρόκληση εμβέλειας, που ξεπερνά τα εκατομμύρια των προσφύγων της Συρίας, της Λιβύης, του Ιράκ, του Αφγανιστάν. Δεν είναι μόνο οι άφρονες στρατιωτικές επεμβάσεις στη Μέση Ανατολή, που, ελλείψει σχεδίου επόμενης μέρας, παρήγαγαν εκατομμύρια τζιχαντιστών και δυστυχημένων. Είναι διαδικασίες πολύ μεγαλύτερες. Είναι η ραγδαία αύξηση πληθυσμού στην Αφρική. Η Αίγυπτος έφτασε αισίως τα 100 εκατ. – 130 μέχρι το 2030. Εκατομμύρια νέοι, άνεργοι, σε χώρες πάμφτωχες, ζουν με το όνειρο της Δύσης. Η κλιματική αλλαγή θα προσθέσει εκατομμύρια νέους μετανάστες.

Σε ιστορικό χρόνο ο κόσμος γνώρισε κύματα μετανάστευσης. Το έθνος των Ελλήνων εμπλουτίστηκε από κύματα αλλογενών που ήρθαν σε διαφορετικές συγκυρίες – και ενσωματώθηκαν. Βέβαια, η ιστορική υπόμνηση ελάχιστη χρησιμότητα έχει για τον Μυτιληνιό που αισθάνεται την κανονικότητά του να διαταράσσεται βίαια. Η προσαρμογή είναι μακροπρόθεσμη, αλλά το παρόν βιώνεται τώρα.

Είναι εκνευριστικά υπεροπτική η στάση όσων προσπαθούν να υποβαθμίσουν την ανασφάλεια των ανθρώπων που συμβιώνουν με χιλιάδες απελπισμένων μεταναστών δίπλα τους. Είναι όμως πολλαπλάσια ανεύθυνοι όσοι συνειδητά εξάπτουν την αγωνία τους. «Εισβολή», «λαθρομετανάστες», «δεν τους θέλουμε!»: κραυγαλέες επιδείξεις τεστοστερόνης, για να μετατρέψουν τον ανθρώπινο φόβο σε εχθροπάθεια, βία, αυτοδικία. Όμως η δραματικότητα του ζητήματος καλεί σε ορθολογικό και ψύχραιμο δημόσιο διάλογο, όπου η αυτοσυγκράτηση δεν είναι δειλία αλλά ακριβώς το αντίθετο: επίδειξη γενναιότητας.

Όσα γίνονται ή επιχειρούνται είναι στη σωστή κατεύθυνση: η διεκπεραίωση αιτήσεων ασύλου (70.000 εκκρεμοών) να επιταχυνθεί δραστικά, κλειστές δομές (με διαδικασίες, υποδομές, διαχωρισμό των παραβατικών) να χτιστούν, να αυξηθούν επαναπροωθήσεις στην Τουρκία, επιστροφές των οικονομικών μεταναστών στις χώρες προέλευσης. Εάν η συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας δεν επιτρέπει την επιστροφή στην Τουρκία όσων μεταναστών έχουν μετακινηθεί στην ηπειρωτική Ελλάδα, τότε να αναθεωρηθεί η συμφωνία. Εποικοδομητική η πρόταση της Γερμανίας να εξετάζονται προκαταρκτικά οι αιτήσεις ασύλου στη χώρα εισόδου και μετά οι πρόσφυγες να κατανέμονται στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. στη βάση «δίκαιης κατανομής».

Όλα αυτά είναι σημαντικά. Ορισμένοι όμως διαλέγονται σαν να μπορούσε η χώρα να σφραγίσει τα θαλάσσια σύνορά της. Ακόμη κι αν ήταν επιθυμητό, δεν είναι εφικτό. Το πρόβλημα της μετανάστευσης δεν έχει «τελική λύση» (και μόνον ο όρος είναι ιστορικά ανατριχιαστικός). Έχει διαχείριση, αντιμετώπιση, μετριασμό επιπτώσεων, αξιοποίηση θετικών επενεργειών. Η Ελλάδα δεν θα φύγει από το πλαίσιο του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, ούτε από το ευρωπαϊκό. Όμως το ευρωπαϊκό πλαίσιο πρέπει να γίνει πιο υποστηρικτικό. Και η χώρα να διεκδικήσει περισσότερα από την Ευρώπη.

Απόρρητο

Είναι σαφές ότι οι νέες εισροές πρέπει να αποθαρρυνθούν, να δυσκολευθούν, να μειωθούν. Ωστόσο, μια πλειονότητα όσων έχουν έρθει θα μείνει, έστω διότι δεν έχει πού να πάει. Το χειρότερο θα ήταν να παραμείνουν εκκρεμείς και εξαθλιωμένοι σκηνίτες, χωρίς τίποτα να τους συνδέει με αυτόν τον τόπο.

Το εργατικό δυναμικό της χώρας φθίνει ραγδαία στις επόμενες δεκαετίες. Εχουμε εξαντλήσει τη δυνατότητα απορρόφησης προσφύγων σε δουλειές χαμηλών δεξιοτήτων και αμοιβών, του είδους που οι Έλληνες δεν ενδιαφέρονται να αναλάβουν; Εχουμε εξαντλήσει τη δυνατότητα χρηματοδότησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης αυτών και των οικογενειών τους με ευρωπαϊκούς πόρους, κατάρτισής τους ώστε να βρουν μια δουλειά; Οι μισοί πρόσφυγες που πήγαν το 2015 στη Γερμανία σήμερα εργάζονται. Με ανεργία 16% δεν θα μπορούσαμε βέβαια να φτάσουμε τέτοια απορρόφηση. Το έχουμε όμως επιδιώξει; Εχουμε προσπαθήσει να εντάξουμε τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία, επιβάλλοντας εμβολιασμό, μαθαίνοντάς τους ελληνικά. Έχει το κράτος μας την αποφασιστικότητα να κάνει κάτι για τα χιλιάδες ανήλικα, παρακάμπτοντας εάν χρειάζεται φοβικές αντιδράσεις τοπικών κοινοτήτων;

75.000 παράνομοι μετανάστες και πρόσφυγες μπήκαν στη χώρα – 27.000 είναι παιδιά. 40.000 από αυτούς είναι στοιβαγμένοι σε πέντε νησιά (σε δομές που φτιάχτηκαν για 15.000): αυτό είναι ανθρωπιστική κρίση. Κατανεμημένοι όμως στο εύρος της επικράτειας, είναι ένα απολύτως διαχειρίσιμο ποσοστό.

Απειλείται η εθνική μας ταυτότητα; Ωστόσο, η εθνική ταυτότητα δεν είναι κάτι στατικό, άντεξε σε πολύ χειρότερα σε βάθος αιώνων. Οι μετανάστες δεν αλλοιώνουν πολιτισμικά τη χώρα υποδοχής; Προσαρμόζονται σε αυτήν. Η απειλή ριζοσπαστικοποίησης των μουσουλμάνων; Υπάρχει, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία θα διατηρήσει μια χαμηλής έντασης θρησκευτική ταυτότητα, προσαρμοσμένη στο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Αρκεί να αποτραπεί η μαζική συγκέντρωση και γκετοποίησή τους.

Εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες μπήκαν στη χώρα τη δεκαετία του '90 και ζουν ανάμεσά μας: καθαρίζουν τα σπίτια μας, σκουπίζουν τους δρόμους, φροντίζουν τον παππού και τη γιαγιά. Αντιμετωπίστηκαν από την πλειονότητα ως απειλή, αλλά τα παιδιά τους σήμερα είναι Ελληνόπουλα. Ναι, μια ακμάζουσα οικονομία τότε τους απορρόφησε εύκολα. Όμως και σήμερα υπάρχουν δουλειές για όσους ήρθαν. Αρκεί να αρχίσουν να αντιμετωπίζονται με λογική ενσωμάτωσης και όχι διέλευσης.

Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις, μόνο δύσκολες επιλογές. Αλλά η δια-φορά μεταξύ δημαγωγίας και ευθύνης είναι πάντα διακριτή.

** Ο κ. Γιώργος Παγουλάτος είναι καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, επισκέπτης καθηγητής στο Κολέγιο της Ευρώπης, γενικός διευθυντής του ΕΛΙΑΜΕΠ.*

Για περισσότερη αρθρογραφία, γίνετε συνδρομητής στην έντυπη Καθημερινή. (<https://subscription.kathimerini.gr/>)

Δεν τυπώνω. Πόστατε το περιβάλλον.